

Česká republika
USNESENÍ
Ústavního soudu

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně Kateřiny Šimáčkové (soudkyně zpravodajky), soudkyně Ivany Janů a soudce Stanislava Balíka o ústavní stížnosti stěžovatelky obce Hradištko, zastoupené JUDr. Petrem Andrisem, advokátem, se sídlem Strojnická 11, Praha 7 - Holešovice, proti usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 4. 2012 sp. zn. 28 Cdo 1639/2011 proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 23. 10. 2010 sp. zn. 27 Co 200/2010 a rozsudku Okresního soudu Praha západ ze dne 17. 2. 2005 sp. zn. 7 C 1395/2001, takto:

Ústavní stížnost se odmítá.

Odůvodnění:

1. Ústavní stížností se stěžovatelka domáhá zrušení v záhlaví označených soudních rozhodnutí, neboť při jejich vydání soudy porušily dle jejího názoru čl. 11, čl. 36 odst. 1 a čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina").

2. Napadenými rozhodnutími obecné soudy určily, že je Královská kanonie premonstrátů na Strahově (dále též "vedlejší účastník") vlastníkem nemovitostí z majetkové podstaty Hradištko Statek a Štěchovice v k.ú. Hradištko pod Medníkem, okres Praha Západ. Při svém rozhodování byl Krajský soud v Praze i Nejvyšší soud ČR vázány nálezem Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 663/06 ze dne 24. 6. 2009, jímž v nyní posuzované věci zavázal obecné soudy k rozhodnutí ve prospěch Královské kanonie premonstrátů na Strahově a v neprospěch stěžovatelky. Ústavní soud dospěl v citovaném nálezu sp. zn. I. ÚS 663/06 k závěru, že stát musí splnit svůj závazek vydat restituční zákon ohledně církevního majetku z důvodu legitimního očekávání na straně církevních právnických osob, které se opírá o zákonné ustanovení (tzv. blokační paragraf zákona o půdě). Legitimní očekávání na straně církevních právnických osob dosáhlo pomyslné "zletilosti" a zákonodárce, ač mu byla jeho povinnost naplnit zmiňované legitimní očekávání známa déle než čtyři roky - a byl na svůj závazek založený na § 29 zákona č. 229/1991 Sb. relevantním způsobem Ústavním soudem upozorněn - zůstával nečinný (a to již od června 1991). Na základě toho dospěl v citovaném nálezu Ústavní soud k závěru, že určovací žaloba církevní právnické osoby v konkrétním případě vyloučena nebyla. Bylo by však třeba ji pojmout jako žalobu svého druhu (blížící se žalobě restituční), mající za cíl dosáhnout zaplnění mezery vzniklé dlouhodobou nečinností zákonodárce v rozporu se závazkem plynoucím z § 29 zákona č. 229/1991 Sb., a to postupem odpovídajícím smyslu nápravy křivd po roce 1989, se zřetelem na relevantní konkrétní okolnosti souzené věci. Tato žaloba se opírá o legitimní očekávání stěžovatele, vyplývající ze závazku státu vydat nový restituční zákon, který je založen na ustanovení § 29 zákona o půdě (č. 229/1991 Sb.)

3. Na základě citovaného rozhodnutí Ústavního soudu pak v napadeném rozsudku Krajského soudu, potvrzeném napadeným usnesením Nejvyššího soudu, obecné soudy, vázány závěry kasačního nálezu ústavního soudu, rozhodly o tom, že Královská kanonie premonstrátů na Strahově je vlastníkem sporných nemovitostí, že měla na žádaném určení vlastnického práva naléhavý právní zájem, že vlastnické právo nepozbyla a že stěžovatelka pro absenci dobré víry, že věc jí přidělená patří státu, nemohla vlastnické právo nabýt ani vydržením.

4. Podle stěžovatelky jsou napadená rozhodnutí v rozporu s jejími výše uvedenými právy, neboť nabyla sporné nemovitosti v dobré víře, obhospodařuje je a také do nich investovala finanční prostředky a úsilí. Přisouzení sporných pozemků vedlejšímu účastníkovi stěžovatelka považuje za protiprávní vyvlastnění, které je v rozporu s čl. 11 Listiny. Porušení svého práva na spravedlivý proces pak stěžovatelka spatřuje v tom, že soudy vyloučením aplikace zákona o půdě porušily její právo na spravedlivý proces, neboť porušily zásadu vázanosti soudů zákony. V posuzované věci na rozdíl od Ústavního soudu stěžovatelka nespátřuje žádné specifické důvody, proč by měla být svých pozemků zbavena ve prospěch vedlejšího účastníka. Soudy pak vedlejšímu účastníkovi poskytl výhodu, na kterou nemá nárok, proto byla narušena rovnost účastníků a garantovaná v čl. 37 odst. 3 Listiny.

5. Ústavní soud zvážil argumentaci stěžovatelky a dospěl k závěru, že ústavní stížnost je zjevně neopodstatněná.

6. Podle § 43 odst. 2 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o Ústavním soudu") senát mimo ústní jednání bez přítomnosti účastníků usnesením návrh odmítne, jde-li o návrh zjevně neopodstatněný. Podle § 43 odst. 3 zákona o Ústavním soudu musí být usnesení o odmítnutí návrhu písemně vyhotoveno, stručně odůvodněno uvedením zákonného důvodu, pro který se návrh odmítá, a musí obsahovat poučení, že odvolání není přípustné.

7. V nyní posuzovaném případě rozhodl již jednou Ústavní soud tak, že aproboval napadený rozsudek Okresního soudu Praha západ a zavázal Krajský soud v Praze a Nejvyšší soud, aby byla žaloba vedlejšího účastníka pojata jako žaloba blížící se žalobě restituční, mající za cíl dosáhnout zaplnění mezery vzniklé dlouhodobou nečinností zákonodárce v rozporu se závazkem plynoucím z § 29 zákona o půdě, a to postupem odpovídajícím smyslu nápravy křivd po roce 1989, se zřetelem na relevantní konkrétní okolnosti této souzené věci. Pokud tedy Krajský soud v Praze a Nejvyšší soud žalobě vedlejšího účastníka vyhověly, postupovaly v souladu s právním názorem Ústavního soudu vyjádřeným v citovaném nálezu sp. zn. I. ÚS 663/06. Podle dosavadní judikatury Ústavního soudu by nerespektování předchozího kasačního nálezu Ústavního soudu ze strany soudu, který rozhoduje v následném řízení, založilo porušení základního práva původního stěžovatele (Královské kanonie premonstrátů na Strahově) na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny (srov. např. nálezy Pl. ÚS 9/06 ze dne 2. 6. 2009, N 126/53 SbNU 577, dostupný též na <http://nalus.usoud.cz>). Ústavní soud pak již ve svém nálezu sp. zn. I. ÚS 663/06 dostatečně vypořádal i argumenty stávající stěžovatelky (Obce Hradištko) a vzal v potaz i možný zásah do jeho práva na ochranu vlastnictví a na spravedlivý proces (viz bod 8 a bod 3 citovaného nálezu).

8. Postavením obcí při uspokojování majetkových nároků obecně označovaných jako "restituční" se Ústavní soud podrobně zabýval v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 9/07 ze dne 1. 7. 2010 (N 132/58 SbNU 3; 242/2010 Sb.). Ústavní soud s odkazem na předchozí judikaturu (nota bene i § 6 odst. 5 zákona o půdě) důsledně rozlišil případy, kdy majetkovým nárokem je (eventuálně) dotčen tzv. historický majetek obcí na jedné straně a historický majetek církví (resp. třetích osob) na straně druhé. Tato druhá situace nastává právě při uplatnění restitučních či kvazirestitučních nároků ze strany osob, kterým - stručně řečeno - svědčilo vlastnické právo v rozhodném období a bylo protiprávně odňato. Pro tyto případy Ústavní soud uvedl, že je nepochybně zřejmé, že na rozdíl od navrácení historického majetku obcí na počátku 90. let 20. století měl přechod jiného majetku určeného k budoucí restituci na obce zcela specifickou, formální povahu, kdy postavení obce jako osoby povinné v restitučním procesu nebylo Ústavním soudem nikdy zpochybněno. V ústavním pořádku nadto nelze nalézt takové právo obcí, které by zaručovalo, že jejich vztah k historickému majetku církví bude plynutím času posilovat. Z čl. 101 Ústavy totiž nijak neplyne nárok obcí na historický majetek církví a náboženských společností. Ústavní soud naopak již v minulosti výslovně uvedl, že vydání majetku v restitučním procesu ze strany obce oprávněně osobě není zásahem do územní samosprávy ve smyslu čl. 101 odst. 4 Ústavy [usnesení ze dne 23. března 1999 sp. zn. IV. ÚS 392/98 (ve SbNU nepublikováno)]. V žádném ze svých rozhodnutí Ústavní soud neshledal ani porušení práva plynoucího z čl. 11 Listiny, pokud obec vydávala majetek, který nebyl jejím tzv. historickým majetkem [body 48-53]. V kontextu nálezu sp. zn. Pl. ÚS 9/07, který stěžovatelkou předloženou problematiku podrobně řeší, a navazujících nálezů sp. zn. I. ÚS 2166/10 ze dne 22. 2. 2011, sp. zn. II. ÚS 2326/07 ze dne 31. 3. 2011, sp. zn. III. ÚS 3207/10 ze dne 31. 8. 2011, sp. zn. I. ÚS 562/09 ze dne 31. 8. 2011, sp. zn. II. ÚS 3120/10 ze dne 3. 9. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 10/13 ze dne 29. 5. 2013 (177/2013 Sb.), část IX/b, je na pováženou, že stěžovatelka se v ústavní stížnosti s těmito nálezy nijak nevypořádává, nezmiňuje je ani polemicky (výtky se týkají nálezů vyhlášených před podáním ústavní stížnosti). Předložená problematika byla v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 9/07 vyřešena vyčerpávajícím způsobem a Ústavní soud neshledal žádné důvody, proč by se měl odchýlit od svého dosavadního právního názoru. Skutečnost, že v mezidobí (po podání ústavní stížnosti) byl přijat zákon č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi a o změně některých zákonů (zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi), je nerozhodná, neboť soudy v předložené věci logicky nemohly aplikovat úpravu, která byla v podobě zákona č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi, přijata až později. Na uvedené situaci nemění nic skutečnost, že nyní účinnou právní úpravu může stěžovatelka považovat za příznivější. Soudy v době, kdy rozhodovaly a v mezích, v jakých rozhodovaly, nemohly budoucí právní úpravu předjímat, neboť otázka, zda obce mají či nemají být osobami povinnými podle (různých) restitučních zákonů, je obecně předmětem uvážení zákonodárce, nikoliv nalézání práva.

9. Ústavnímu soudu tak nezbývá než konstatovat, že napadenými rozhodnutími nebylo porušeno ústavně zaručené právo stěžovatelky na soudní ochranu a spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 Listiny ani čl. 90 Ústavy, a podanou ústavní stížnost proto odmítnout jako návrh zjevně neopodstatněný podle § 43 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu.

Poučení: Proti usnesení Ústavního soudu není odvolání přípustné.

V Brně dne 7. ledna 2014

Kateřina Šimáčková, v. r.
předsedkyně senátu